

'Overheid steeds meer concurrent van bedrijf'

Eva Rooijers
Amsterdam

De overheid neemt steeds meer ruimte in ten koste van de markt. Dat is een zorgelijke ontwikkeling, zegt hoogleraar Internationaal en Europees aanbestedingsrecht Elisabetta Manunza.

'Het lijkt wel een olievlek', zegt Elisabetta Manunza. Gemeenten die bv's oprichten om huishoudelijke hulp te verlenen of om afval op te halen, het Rijk dat beveiligers en schoonmakers in dienst wil nemen. Dit zijn volgens de hoogleraar Internationaal en Europees aanbestedingsrecht aan de Universiteit Utrecht slechts enkele voorbeelden van diensten die voorheen aanbesteed werden en die de overheid met groeiende regelmaat zelf uitvoert of wil gaan uitvoeren. 'Als we in Nederland niet oppassen gaat de overheid straks nog zelf brood bakken.'

De hoogleraar vindt het zorgwekkend. 'Het betekent dat de markt voor bedrijven kleiner wordt.' En die markt dreigt alleen

Elisabetta Manunza

maar kleiner te worden. De nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn die in januari is aangenomen maakt het overheden nog makkelijker dan voorheen om taken zelf uit te voeren, zo stelt Manunza. 'Na een sterke lobby van lagere overheden zijn er op de oorspronkelijke plannen van de Europese Commissie ruim 1500 amendementen aangebracht. Veel zijn er ten nadele van het bedrijfsleven.'

V Wat verandert er ten nadele van het bedrijfsleven?

'Uit jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie blijkt dat overheden alleen taken van algemeen belang zelf mogen uitvoeren. In de nieuwe richtlijn staat dat overheden ook taken die niet van algemeen belang zijn, dus zuiver commerciële taken, zelf mogen uitvoeren. In de wet staat bijvoorbeeld dat vuilophaal een taak van algemeen belang is, maar de verwerking van afval is dat niet. Een andere nadelige bepaling voor het bedrijfsleven: als een gemeente een bv opricht die huisvuil ophaalt, moest die bv in de plannen van de Europese Commissie 90% van haar activiteiten voor die gemeente uitvoeren. Dat wordt straks 80% door een amendement. Zo'n overheidsbedrijfje krijgt dus meer ruimte om te concurreren met commerciële bedrijven.'

V Hebben bedrijven genoeg geobbyd voor hun belangen?

'Bedrijven hebben een verdeelde lobby en zijn er huiverig voor om zich te verzetten tegen de overheid van wie ze ook afhankelijk zijn voor opdrachten.'

De Tweede Kamer in Den Haag. Hoogleraar Elisabetta Manunza waarschuwt voor de overheid als concurrent. 'Straks gaat de overheid nog zelf brood bakken.'

FOTO: HH

V Waar komt de beweging vandaan dat overheden steeds meer zelf willen doen?

'Het wantrouwen tegenover de markt is toegenomen. Ik spreek veel overheidsinstanties. De houding is vaak: inschrijvers op een aanbesteding kun je niet echt vertrouwen. Volledig onterecht. Er gaat weleens iets mis bij een aanbesteding, bijvoorbeeld huishoudelijke hulpen die onder-

betaald krijgen. Dat ligt meestal aan de overheid zelf, die moet de aanbesteding dan beter organiseren en de goede voorwaarden stellen, niet die taken zelf uit gaan voeren.'

V Wat is het gevolg van deze ontwikkelingen?

'Het kan de economie verlammen. Bedrijven willen stabiliteit. Die biedt de overheid niet. Want

de overheid kan van de ene op de andere dag beslissen om zelf taken uit te voeren. En vooral: het is alles behalve duidelijk voor de markt waar de grenzen liggen. Ondernemers zullen minder snel investeringen doen als ze niet weten wat ze kunnen verwachten.'

V Waar pleit u voor?

'In de Verenigde Staten is dit transparanter geregeld. Daar hebben ze in 1998 de Fair Act ingevoerd. Stel dat de overheid in de VS schoonmaakdiensten zelf wil gaan uitvoeren die nu nog door een privébedrijf worden uitgevoerd. Aan de hand van objectieve criteria moet die overheid dan laten zien dat het beter is om die taak zelf uit te voeren. En met beter wordt niet alleen goedkoper bedoeld, maar ook economisch en sociaal wenselijker. Als bedrijven het niet eens zijn met de argumenten van de overheid kunnen ze bezwaar maken en uiteindelijk naar de rechter stappen. In Nederland is dat nu hoofdzakelijk een politieke beslissing. Zelf mensen in lage loonschalen aannemen zoals het huidige kabinet wil, is in feite een socialistische maatregel.'

V Biedt de nieuwe Europese richtlijn wel ruimte voor een Amerikaans model?

'Er is speelruimte bij het implementeren van de richtlijn. Het is juist het uitgelezen moment voor de Nederlandse overheid om na te denken over een systeem dat objectiever en transparanter is. Want een voorspelbare overheid bevordert de innovatiekracht van het bedrijfsleven.'

